

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 8 "
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . . 40 lei
Pe o jum. de an 20 "

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIA
Targul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
traţie. Preţul după tarif
şi învalia.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

TELEFON N. 266

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

Piedica „împăcării“.

Articol din afară.

Din codrul şovinismului ungu-
resc se ridică un freamăt de protes-
tare. Întâi s'fioase şi izolate, glas-
urile se înmulţesc, se îmbină şi se
dezlănţuiesc cu puterea furtunii.
Trămbeţele „patriotismului“ sună
fără încetare alarma, focurile se
apind pe culmi, vestind primejdia.
Ce este? Vin Români! Vine împă-
carea cu valahii! Strigătul acesta
echivalează cu vechea alarmă me-
dievală: *Vin tătarii!* şi, mai târziu,
tipătul de spaimă: *Vin turcii!*

Un presentiment sinistru, un
fior de groază furnică trupul fiecă-
rui ungar. Vechiul spirit de şovinism
îndomptabil se trezeşte. Îl crezusem
mort sau cel puţin în agonie, dar el
dormise numai. Răcnetul lui cutre-
mură văzduhul şi trece în ecou în-
delung repetat prin toată presa un-
gurească. Ţara e în primejdie, Ar-
dealul pe cale de a se pierde; he-
gemonia ungurescă se clatină; re-
zultatele unei opere de 50 de ani
de distrugere şi deznationalizare sunt
ameninţate!

Şi începe asaltul nebun şi zdro-
bitor împotriva aceluia, care a în-
drăznit să rostească primul cuvânt
de „împăcare“, împotriva temeraru-
lui care a ridicat mâna sacrilegă
asupra sanctuarului statului naţional,
împotriva contelui Tisza.

Iată-le cum se adună din toate
părţile, cum se întâlnesc şi se unesc
undile răscolite ale radicalismului
şi ale intoleranţei de rasă. Kossut-
hişti de ambele confesiuni, deakşişti,
clericali şi socialişti, boieri mari şi
mici, burghezi şi proletari, catolici şi
evrei, tineri şi bătrâni, toţi s'au ri-
dicat şi protestează, toţi şi-au dat
mâna şi pornesc înainte în rânduri
închegate. Năvala lor furioasă şi
irezistibilă aminteşte faimoasele ata-
curi ale hunilor şi avarilor. Vor veni
ca o furtună, vor călca totul în pi-
ciorare, vor zdrobi orice rezistenţă,
pe urma lor vor rămâne cadavre şi
ruine fumegânde.

Conte Ştefan Tisza nu te pri-
mejdi! Pentru tot ce-ţi este scump,
fereste în lături! Nu încerca să te
pui în calea lor: te vor zdrobi, te
vor călca şi te vor rupe în mii de
bucăţi! Ar fi o jertfă zadarnică şi

infructuoasă. Caută a te mântui sin-
gur şi jertfeşte aceea ce, în fond,
nu este scump inimii tale oligarhice:
ideea însăşi.

Radicalismul naţional ungu-
resc şi şovinismul neimblânzit cu
rădăcini prea adânci. Ele sunt
mai tari decât cel mai tare guvern,
mai fanatice decât cel mai fanatic mi-
nistru ungar. Nu vezi că te păre-
sesc cei mai buni prietini; nu simţi
cum te sapă tovarăşii cei mai devo-
taţi; nu vezi cum în jurul tău se
face tot mai mult un gol care ne
înfoară şi pe noi?

Dar care e cauza acestei revol-
te atât de spontane şi unanime a
opinie publice ungureşti, a poporu-
lui unguresc întreg? Care e expli-
caţia faptului, că în faţa „împăcării“,
iminentă toate partidele şi clasele
sociale ungureşti, toate interesele şi
antagonismele se şterg şi se fac o
apă? Care e minunea ce a fost în
stare să unească pe jidani şi pe
catolici, pe proletari şi pe oligarhi
în aceeaşi tabără?

Este poate o convingere politică,
un ideal superior care îi uneşte?
Se poate. Nu tăgăduim că la un-
guri în orice mişcare antiromânească
întră şi o parte mică de idealitate,
de convingere politică sinceră. Şo-
vinismul şi intoleranţa naţională au
ajuns la ei să capete puterea şi tra-
diţia unui ideal politic. Dacă vei
asculta mai ales glasurile celor ce
protestează şi se agită, dacă ai sta
să culegi toate vorbele mari de „pa-
trie“, de „drepturi sfinţe“ ale naţi-
unii, de „interese ideale ale culturii“,
de sigur ai crede că e vorba de o
pornire mare, curată şi generoasă,
de un avânt nobil al unui popor
răpit de viziunea idealului.

Dar şi aici, ca şi în atâtea alte
mişcări politice, devizele generoase
sunt menite să dea agitaţiei multi-
milor o aparenţă amăgitoare, un lus-
tru fals de idealism şi desinteresare.
Ele nu exprimă decât suprafaţa lu-
crurilor.

Cine ştie să ridice un colţ din
vălul acesta înşelător, va zări însă
supt el cu totul altceva. Va vedea
o lume întreagă de interese indivi-
duale, de poftă şi ambiţii personale
nesaturate, fiind într-o viermuială
sălbatică şi respingătoare. Toate îşi
aşteaptă satisfacerea lor dela statul
ungar, toţi aceşti funcţionari, jude-

cători, învăţători unguri, industriaşi
cu furnituri dela stat, săcui subven-
ţionaţi, notari mântuitori de patrie,
deputaţi „aleşi“ printre nemaghiari,
toţi atâră de bugetul ţării. Toţi îl
sug cu mii de guri din mii de bi-
beroane. Printr'o vastă ramificaţie
el îşi distribue, ca un sistem de
irigaţii, apele sale dătătoare de vi-
eaţă pe la toţi ungiurii şi ungiurii
Ungariei de astăzi.

Dănuirea sistemului de azi de
absolutism naţional unguresc însem-
nează excluderea nemaghiarilor dela
binefacerile bugetului. Şi cum nu-
mărul unguurilor adevăraţi în reali-
tate e mai mic decât jumătatea po-
poraţiei din ţară, astăzi, direct sau
indirect, aproape fiecare ungar azi
se înfruptă din cele peste două mi-
liarde de coroane ale bugetului ţării

Direct sau indirect, fiecare un-
gur este interesat în mod personal
la menţinerea situaţiei politice de
azi, la aspirarea şi desmoştenirea
nemaghiarilor. Ca funcţionar, ca pă-
rinte de copii cari aspiră la burse
şi slujbe, ca meseriaş preferit la co-
menzile statului, ca fabricant de
grase subvenţii pentru „încurajarea
industriei“, ca rudă cu fraţi, cu veri
sau nepoţi de căpătuit, ca mic căm-
ciumar sau evreu reprezentant al
„ideii de stat“ într'un sătuleţ romă-
nesc sau slovacesc, ca agent elec-
toral împotriva candidaţilor „ultraişti“
ai partidului naţional, toţi, toţi for-
mează o formidabilă oaste de merce-
nari plătiţi din bugetul generos al
statului.

Marele nostru scriitor Caragiale
a făcut despre românul din Regat
următoarea caracterizare satirică:
„Românul se naşte ca bursier, tră-
ieşte ca funcţionar şi moare ca pen-
sionar“. De sigur e o exagerare în
cuvintele acestea. În ori ce caz ele
se potrivesc cel mult târgoveşilor
din Regat, pe când ţăranul român
nu are decât o singură legătură cu
bugetul ţării, acela de birnic stors
şi răbdător.

Cu cât mai mult s'ar potrivi
cuvintele lui Caragiale poporului un-
guresc. De sus până jos, el trăieşte
din buget. Dela ţăranul ungar, a-
jutat, colonizat şi scutit de biruri până
la contele latifundiar care cere sta-
tului să-i achite datoriile în numele
ideii ce el reprezintă printre români,

poporul unguresc duce o existenţă
pur bugetară. Poporul unguresc, în
întregime lui, e un popor bugeti-
vor. Fără ajutorul statului, fără mij-
loacele lui băneşti, viaţa economică,
socială, politică şi culturală s'ar nă-
rui în 24 de ore. Dacă printr'o ne-
norocire, Ungaria ar ajunge supt do-
minaţiune străină, faptul acesta sin-
gur, fără alte consecinţe, ar avea
ca urmare un *debaclu*, o destrămare
şi descompurere a poporului ungu-
resc fără pereche în istoria în-
treagă.

Nu ne putem zugrăvi în ima-
ginaţia noastră toată grozăvenia a-
celeia prăbuşiri formidabile ce s'ar
produce. Şi, în acelaş timp, pentru
poporul nostru, prefacerea aceasta
nu ar provoca nici-o alterare, nici-un
neajuns vizibil. Furtuna asta ar
trece peste capetele lui, fără să-l
atingă, fără să perturbe a vieţii sale.
S'ar schimba cel mult firma, nu-
mele asupritorilor.

Şi-acum închipuiţi-vă că acest
popor de bugetivori ar trebui să se
supue, cel puţin în bună parte, din
iniţiativa sa a acestei operaţii. Acesta
e înţelesul unei „împăcări“ adevă-
rate şi cinste. Jumătate din bud-
getul ţării ar înceta să mai treacă în
mâni ungureşti şi s'ar distribui ro-
mânilor, slovacilor, sârbilor etc. Este
de crezut că ungiurii vor consimţi
de bunăvoie? Dar, în ochii lor, a-
ceasta ar fi un act de demenţă. În-
divizii se sinucid, dar nici-un popor
nu a făcut-o vre-odată în mod con-
sistent.

Piedica „împăcării“ este prin
urmare că fiecare ungar este, di-
rect, sau indirect, interesat, în mod
personal la menţinerea asuprii
noastre. Din miile de strigăte nearticu-
late ce se ridică în cor, împotriva „îm-
păcării“, desluşim foarte bine glasul
poftelor nepotolite, al apetiturilor flă-
mânde şi al celor ce şi văd ameninţată
liniştea digestiunii. Ei toţi se cutre-
mură înfrigaţi de teama spasmo-
dică a „împăcării“. Lie-a groază,
că vor trebui să se priveze de tot
ce le oferea din belşug statul şi
bugetul; li-i groază că vor rămâne
pe drumuri şi vor trebui să flămân-
zească s'au — să muncească.

Şi aceasta e piedica „împăcării“.

Pactul româno-maghiar.

Comisiunea de 10 a comitetului naţio-
nal se află în Budapesta, continuând
tratativele. Dar în afară de membrii co-
mitetului se află în capitală patru pre-
laţi de-al noştri, arume episcop i Radu,
Cristea, Hossu şi *Frenţiu*. E aşteptat şi
episcopul Papp de la Arad. În privinţa
aceasta voi am dat informaţii în un
articol de alaltaleri. Prelaţii noştri au
fost chemaţi la Bpesta în chestiunea
pactului. Zărele maghiare scriu, că
prelaţii sosiţi în Budapesta urmăresc
cu vie atenţiune mesul tratativelor.

În julul pactului se publică iarăşi
diverse informaţii cu puţin acreditate.
Amintim din aceste informaţii referi-
toare la *garanţii*. Se spune, că Tisza a
declarat comisiunii de trei, că nu poate
da *garanţii legislative*. În cameră ar fi
contrariat nu numai de opoziţie, ci şi
de o parte a deputaţilor guvernamen-
tali. Astfel concesii le-ar putea ga-
ranta numai pe cale de *ordonaţiune*. Şi
Tisza e aplicat a da o astfel de ga-
ranţie.

Membrii comisiei arătându-se ne-
increzători, Teza i-a asigurat, că în
viitor ordonaţiunile ministeriale vor fi
provăzute cu *valoarea de lege*. Caz de
precedenţă este proiectul pentru îm-
părşirea cercurilor electorale, în care
în §-ul 2 se cuprinde o astfel de dis-
poziţie cu privire la alcătuirea cer-
curilor. Tisza adevă stăruie pentru ga-
ranţii pe cale de ordonaţiune, ca în-
destulitoare şi sigure.

Nu mai să nu fie o tragerope sfară!

Legea de presă. Camera
magnaţilor va desbate legile votate în
cariera deputaţilor în şedinţe, ce le
va ţine între 20 şi 28 Febr. c. Între
ele este şi proiectul legii de presă, care
astfel probabil va intra în vigoare în
luna Martie.

Rusia şi Austria, licitând

prietina României. Un ceitor
ne scrie: E bătător la ochi, că de când
se tin pertractările de împăcare cu
Tisza, ne vin iarăşi veşti din Basarabia
despre nouă concesii naţionale Ru-
mânilor de acolo. Cu alte cuvinte Ru-
sia licitează cu Austria prietina ele-
mentului românesc. Deosebirea însă e
în favorul Rusiei, căci pe când *Austro-
Ungaria constituţională* tratează şi pro-
mite, dar încă nu da nimica, pe atunci
Rusia autocroată da şi înfărtueşte, fără
să mai pertracteze atâtea.

Care merită simpatiile noastre?

Dela Teatrul naţional din Bucureşti.

— Instalarea noului director. —

Noul director al Teatrului Naţio-
nal, *Di. Brătescu-Voinăşti*, care după
cum se ştie, a primit acest post prin
delegaţiune, s-a prezentat Sâmbătă
pentru prima dată în faţa artişt-
tilor Teatrului Naţional, când a avut
loc instalarea d-sale în acest post. Din
prilejul acesta d-sa s-a adresat artişt-
tilor cu următoarea cuvântare:

Foarte mulţi, şi din afară de Tea-
tru şi cei din Teatru s'au întrebat: de
ce am primit acest post prin delegaţi-
une? Celor din afară nu le datorese nici
un răspuns. D-voastră însă da:

În primul rând eu sunt avocat.
Am o serie de procese în curs, şi
cum clienţii mei sunt ţărani, oameni
simplici, care vin la avocat în ziua chiar
a procesului, nu-i puteam lăsa aşa deo-
dată. Prin urmare nu puteam brusc să
abandonez interesele acestor oameni,
ci trebuia să-mi păstrez posibilitatea
de a trece rând pe rând actele şi do-
sarele oamenilor, unui succesor.

În al doilea rând am considerat
primirea direcţiunii un act grozav, o
căsătorie. Să mă căsătoresc cu Socie-
tatea dramatică? Am cerut d-lui mi-

nistru că nu mă pot căsători cu o mi-
reasă, pe care nu o cunosc îndeajuns
şi care este grozav de bărită. Am ce-
rut mai întâi să-mi dea voie să mă lo-
godesc şi dacă ne vom înţelege, să ne
şi căsătorim.

Intr'o altă ordine de idei, dl Bră-
tescu-Voinăşti le-a vorbit artiştilor de
mistunea lor: Suntem în lume un pumn
de oameni, le-a spus d-sa, care avem
să ne luptăm cu doi oameni duşmani:
durerea şi uratul. Pentru alinarea du-
rerei se trudeşte oamenii de ştiinţă. În
această clipă când noi suntem adunaţi
aici, mi de oameni muncesc în labora-
torii, mi de frunţi sunt aplecate peste
meselă de lucru D-voastră aveţi fru-
moasă sareină de a alunga uratul.

Vă cer un singur lucru: Să vă
debrăcaţi de toate patimile şi să-mi
daţi tot concursul pentru a înălţa a-
ceastă instituţie. Mi s'a spus, că aici
trebuie să fie un om energie, cu mână
de fer. Ei, iată vă fac o mărturisire
pe care cel mai elementar sentiment
de apărare de sine, ar trebui să mă
împedice de a v-o face; nu sunt ener-
gic şi n'am mână de fer.

Dar sper că în intenţia sinceră şi
puternică de a-mi sacrifica toată ac-
tivatea unei instituţii atât de impor-
tante, voi şti să câştig dezinteresata şi
preţioasă dv. colaborare. Dacă dv. îmi
veţi da concursul, pe care vi-l cer şi
pe care-l sper dela dv. atunci vom re-
aliza multe şi serioase năzuiri pentru
propăşirea instituţiei noastre şi în a-

celăşi timp, pentru propăşirea societă-
ţei dramatice.

Cu aceste gânduri am venit în
mijlocul dv.

I-a răspuns apoi dl. *Ion Livescu*,
artist societar, cu următoarea cuvân-
tare:

Domnule director general,

Bine ai venit în mijlocul nostru.
Pe scaunul ocupat altă dată de Rosetti
Odobescu, Ion Ghica, Cantacuzino şi
alţii, cred, că exprim sentimentul tutu-
ror colegilor mei, când vă spun că fe-
licitându-vă de venirea dv. în fruntea
primei noastre instituţii de artă na-
ţională, ne felicităm noi înşine că am
capătat de conducător un om cinstit,
un suflet de artist, un literat de
frunte.

Aţi spus d-lui ministru al instruc-
ţiunii, că numirea d-vo. ca director o
consideraţi ca o căsătorie, pe care nu
o primiţi fără o prealabilă logodnă de
trei luni, fiind că Societatea Dramatică
e o fată bărită.

Sunt două feluri de căsătorii, de
interes şi căsătorii de înclinare.

Societatea dramatică a refuzat cu
îndărătnicie să se căsătorească cu pre-
tendenţii, cari voiau să o ia numai din
interes.

Ca dv. însă primeste din tot su-
fletul să se căsătorească din înclina-
re.

Vorbele dv. blânde sunt un bal-
sam alinător pe rănilor încă deschise
ale societăţilor, pe care uni au încer-
cat să-i nesocotească.

Domnule director iubiţi, sprijiniţi
Societatea Dramatică, singura formă
dramatică, sub care s'propăşit arta dra-
matică naţională şi fiţi încredinţaţi,
că veţi avea toată dragostea şi tot
concursul nostru necondiţionat.

Bine ai venit, şi să trăeşti!

Un Bayard al socialismului revoluţionar.

Amilcar Ciprian, erou de legendă.*

La Milano a fost ales deputat A-
milcar Ciprian, bătrânul revoluţionar
îzgonit de treizeci de ani din ţara lui
şi împotriva cărvia erau coalizate toate
forţele reacţionare. Şi-a învins adver-
sarul conservator cu o majoritate de
voturi împuţătoare, căci a obţinut
11,200 de voturi pe când candidatul
provincic n'a avut decât 5850.

Semnificaţia acestei alegeri iese
din cadrul obicnuit al unui succes
electoral, deoarece Amilcar Ciprian
nu şi-a dat de loc osteneală să facă
propagandă în favoarea candidaturii
sale, pe care nu el şi-a pus-o, şi de

* Despre alegerea lui Amilcar Ciprian
ca deputat în Camera italiană am amintit în
numărul trecut.

oarece lupta care s'a dus împotriva
lui a fost aşa de crâncenă, că ori care
alt candidat ar fi succombat.

Dar fostul garibaldian, conspira-
tor, revoluţionar şi comundar repre-
zenta pentru o mare parte a popo-
rului icona dreptăţii siluite, cavale-
rismul priginit a eroilor reînvierei
Italiei, caracterul de bronz pe care
nici o tocmală nu-l apleacă. Protesta-
rea nelinduplecă şi violentă împotriva
valeţilor capitalismului şi apărătorilor
casei de Savoia, cari au orzore de tre-
cutul aceluia om al tuturor revoluţi-
ilor şi tuturor războaielor şi în care nu
vor să vadă decât un delictent de
drept comun.

Campania pe care au dus-o reac-
ţionarilor italieni pentru a zădărnici ale-
gerea lui Amilcar Ciprian e neobi-
cniuită chiar în analele celor mai dărie
lupte electorale. Ei ştiau că nu lipsise
mult ca Ciprian să fie ales, în ulti-
mele alegeri generale, la Roma; că
rând pe rând, întreaga Italie îşi dăduse
verdictul de doăsporeze ori, trimiţân-
du-l în parlament; că alegerea sa
poate să ia, sau să fie interpretată ca
având un caracter revoluţionar şi an-
tidinastic; că o nouă reuşită a sa va
întâmpina greutăţi mai mari de înva-
lidare decât în trecut; că s'ar putea
prea bine ca, de astădată, bătrânul cu
îmă de foc şi cu energie de oţel să
între triumfător în Cameră, mai ales
că după reuşita sa manifestaţiile socia-
liştilor, republicanilor, radicalilor şi

Sașii și împărțirea cercurilor electorale.

Prezentarea proiectului despre împărțirea cercurilor electorale pare a fi abătut pentru moment atenția partidelor maghiare dela chestia românească, căci presa lor se ocupă începând de ieri exclusiv cu acest proiect, comentându-l în fel și chip. Opoziția consideră acest proiect drept o ticluire măiastră pentru a asigura partidului muncii majoritatea covârșitoare la alegerile viitoare, cari se vor face pe baza noii legi electorale, iar partidul muncii protestează în contra unor astfel de insinuări constatând că „guvernul a procedat la elaborarea acestui proiect cu o obiectivitate serioasă și demnă de o reformă epocală, fără considerare la interesele de partid“.

Ororovăiala, care s-a încins între partidele amintite, ne interesează prea puțin. Ceea ce ne privește pe noi este întrebarea: cu ce ne vom alege noi Românii din acest nou făc al puterii de stat? O singură privire fugitivă asupra acestui proiect ne arată că presiunile noastre s-au adeverit, căci proiectul prezentat înseamnă o nouă pedecă artificială pusă în calea dezvoltării și validității noastre naționale. Aceasta o confirmă pe față și deputatul sas „Neugeboren“ într-un articol publicat în nrul de azi al ziarului „Sieb. D. Tageblatt“, în care, comentând proiectul prezentat, conchide că la împărțirea cercurilor ardelenesi s-a avut în vedere în primul rând, ca alegătorilor maghiari să li s-a asigure favoruri față de Români, iar, în ce privește pe Sașii Ardeleni, că numărul mandatelor lor s-a sporit dela 13 la 14.

Reținem din acest articol următoarele:

„Ardealul va avea de acum înainte să aibă în loc de 74 mandate numai 65... Că la împărțirea cercurilor ardelenesi a fost dată oare de ton în prima linie considerarea, de-a asigura alegătorilor maghiari favoruri în paguba Românilor, aceasta nu mai trebuie spus deosebit.“

„Dar și noi Sașii avem motive să recunoaștem, că guvernul ne-a onorat postulatoarele noastre îndreptățite cu privire la situația noastră politică de până acum. Ba, am dobândit chiar un câștig, care deabia am fi putut nădăjdui cu câțiva ani înainte: în locul celor 13 mandate de până acum avem să acordăm 14 mandate. Noi adevărat pierdem două mandate și câștigăm trei. Se perd cercurile Cislădiei și Cristianului, în schimb câștigăm Sebeșul și Hurușăul (com. Târnavă mică) și Șleu-mare (com. Bistrița-Năsăud).“

În continuare dep. Neugeboren se ocupă în mod amănunțit cu situația diferitelor comitate săsești pe baza motivelor amănunțite, cu care e însoțit proiectul împărțirii cercurilor. În comitatul Sibiiului cercurile se reduc dela 6 la 5. Orașului Sibiiu li rămân cele două cercuri. Cercul Sebeșului să-

esc primește o majoritate mare să sească prin atașarea la acest cerc a comunelor săsești din cercul Cristianului, în schimb comunele românești din cercurile de până acum ale Cislădiei, Cristianului și Sebeșului săseș vor forma un cerc curat românesc al Sălștei.

Cercurile comitatului Târnavi-mari: Sighișoara, Mediaș, Agnita și Cohalm rămân ne schimbate. În comitatul Brașovului cercurile se înmulțesc cu unul al Săcelilor, pentru alegătorii maghiari. În comitatul Bistrița-Năsăud, orașul Bistrița formează un singur cerc, iar comunele săsești se concentrează în cercul Șleu-mare. În comitatul Târnavi-mici câștigă cercul Hurușău, care va trimite pentru prima oară un deputat sas în cameră.

Cartea roșie a monarhiei.

Din Viena se anunță, că ministrul nostru de externe, contele Berchtold va prezenta delegațiilor, cari se întrunesc în Aprilie c. o carte roșie. În ea Berchtold se va ocupa cu criza politică din timpul ultim și va da nouă detalii asupra raporturilor dintre România și monarhie.

Politica externă a României.

— Un interviu cu ministrul de externe Porumbaru. —

În nrul de ieri al ziarului nostru am semnalat interviuul ministrului de externe al României Porumbaru, acordat ziarului parisian „Le Temps“. Iată în întregime acest interviu:

Actualmente politica noastră este definită: Menținerea și organizarea păcii dela București fără nici o vrășnăsie pentru nici un popor, înțelegem să trăim în bune raporturi cu toții. Suntem convingși, că în urma efortului din anul trecut, toate națiunile, cari au fost amestecate în criză, au o imperioasă nevoie de liniște pentru a asigura prin toate mijloacele consolidarea și la nevoie apărarea tratatului, care a fost semnat în București și a cărui păzitoare se consideră întru căiva.

Pentru aceste motive vedem cu interes înțelegătoare influența pe care Europa o exercită pentru a ajunge să stabilească o stare de lucruri durabilă în Albania. E sigur că dacă marile puteri vor iubi noul regat, pentru el în sus, adică dacă nu îl vor iubi prea mult pentru ele sau contra cuiva, dacă din potrivă vor căuta să favorizeze tot ce vor putea contribui la stabilitatea lui definitivă, noul stat va deveni un factor și o garanție de pace.

Nădăjduim de asemenea că voiajul d. lui Venizelos în diferitele Capitale ale Europei, dificultățile între Grecia și Turcia se vor apăra.

Cât despre Franța și sistemul prieteniei ei sincere; sunt pagini importante din istoria noastră; și chiar acele din ultima criză, în care am simțit prea mult bifacerile prietenești ale influenței, nu vor face s'o putem uita vreodată.

Această prietenie ne este de altminterlea o datorie foarte ușoară, căci prin rasă, prin gusturi și prin educație suntem foarte aproape de Franța, de temperamentul și de cultura ei.

În ce mă privește, mă voi sili din toate puterile să accentuez tot ce ne poate uni, căci cred cu tărie în beneficiile foarte serioase, cari vor rezulta din acțiunea franceză combinată cu acțiunea românească din îndoitul punct de vedere economic și politic.

În chestiunea negocierilor româno-maghiare, d-l Porumbaru a spus:

„E o chestie care nu privește pe ministrul de externe, căci interesează politica internă a Ungariei. Totuși ca român pot spune că am fost foarte simțitor la sfârșirile Vienei și Budapestei pentru îmbunătățirea soartei Românilor din Ungaria.“

Ecoul chestiunii Czerinin.

Ziarul semioficios vienez „Politische Korrespondenz“ constată, că răspunsul dat de Tisza interpeleției în chestia Czerinin a făcut o impresie foarte bună în toate cercurile politice, cu toate că și-a exprimat regretul pentru apariția interviuului și cu toate că a accentuat cu mare aplomb punctul de vedere maghiar față de Români în chestia tratativelor de pace. Declarațiunile lui Tisza sunt în același timp o dovadă, că apreciază în măsură deplină declarațiunile loiale ale contelui Czerinin făcute în această chestie. De încheiere „Pol. Cor.“ constată, că prin răspunsul lui Tisza opoziția a fost desarmată și că chestia Czerinin, sulevată pentru prima dată în delegațiuni, a primit acum o aplanare definitivă.

Chestia agrară la noi — acțiunile dușmănoase încep

Ni se scrie:

În timp ce în fața lumii se urmează tratativele de împăcuiere, acțiunile dușmănoase plănuite în contra noastră se transpun în fapte. Contele Károlyi László și-a vândut moșia depe pusta statului cu 20 milioane, ca să poată fi parcelată între țărani maghiari.

Până aici nimic deosebit. Dar urmând planurilor concepute împotriva noastră aceleș contele a cumpărat pe câmpia Ardealului aproape de Teaca pe hotarele comunelor Măteș, Lumpard și Buza vreo 10,000 de jughere de pământ în preț de 5 milioane, dintre cari multe jughere au fost cumpărate dela Români decât în Arzean.

Între împrejurări normale, pământul trece din mână în mână și iar ajunge cel puțin în mâinile nepoților celor ce l-au pierdut, căci cel ajuns la sapă de lemn știu prețul lui bine ceoace n'au — pământul — decât cel ce l-au avut și l-au vândut și prădat în mod așa de ușuratic și nebanesic.

Acum însă nu mai e nădejde. ca să ajungă iar în mâinile poporului nostru, căci chiar în acest scop a și fost luat ca vechii proprietari să nu mai poată recăștiga.

Că cu ce plan au fost cumpărate aceste moșii și ce dispoziții au noii proprietari față de poporul nostru se poate vedea din următoarea convorbire surprisă pe tren de către un Român. Venind noul administrator al moșiei și stând de poveste cu subalternii de pe moșie, i-a întrebat: »Sunt și lucrări valah pe moșie?«

»Mai toți sunt Valahii.
»Ne vom îngriji ca pe viitor să nu mai fie“.

Nici o p. ce, fără rezolvarea echitabilă a chestiunii agrare.

Cor.

Procesul Rutenilor.

Cu tot interogatorul martorilor în procesul Rutenilor lucrurile par a rămânea neclarificate. Intre acuzați și martori nu este aproape nici o deosebire, toți stăruie, că agitațiile n'au fost decât religioase. Ici-colea aplă răsună plângeri contra atitudinii brusce a preoților rutene și contra jandarmilor, cari au abuzat de puterea lor. Tribunalul și procurorul vrea să scoată la iveală agitații politice, panslavism și trădare de patrie.

În acest mers uniform și trăgăant, a procesului a apărut ca o bombă știrca, că Bobrinsky a plecat spre Ungaria. Sosirea lui va fi un moment interesant al procesului.

Fasiunea unui preot.

Luni a fost ascultat ca martor preotul rutenin unit din Iza, Ivan Dudinsky. Se pare că l-o rușine, își pleacă ochii... Spune, că în 1912, toamna au venit la el credincioșii cari voiau să treacă la ortodoxism. Peste trei săptămâni au mai venit odată, apoi n'au mai venit. A încetat mișcarea. Au sosit în sat miliții și jandarmi, au luat la bătai pe oameni. Așa s'a împedecat trecerea. Preotul martor, în loc să o spună aceasta, zice ca un stupid, că a fost foarte multumit reușind să împedecă trecerea. Parcă el a împedecat-o și nu baionetele jandarmilor!

Ită un pător sufletesc — model. A mai dat deslușiri cu privire la cărțile religioase. În întrebare spune, că în cărțile slave este cuvântul »sar«, dar acesta înseamnă »domnitor« și se folosește în biserică, apoi se întrebuintează și cuvântul »pravoslavnic«, adică: drept-credincios.

— Noi, zice popa, suntem pravoslavnici și nu schismatici.

Adecă preoții și inteligența pot folosi cuvintele »sar« și »pravoslavnic«, dar dacă le folosesc și țărăni, sunt considerați ca trădători.

Retragerea fasiunilor.

Martorul Postac retrage toate fasiunile făcute la julele de instrucție. Nu-l întrebă nime pentru ce? Probabil a fasonat preionat sau bătut. Procurorul vrea să pornească oarecare crimă contra martorului pentru fasiune falsă. Apărătorii combat intenția procurorului și tribunalul ține în suspens hotărârea.

Bobrinsky.

Din Viena se anunță, că ambasada rusească de acolo a primit un avis din Petersburg, anunțându-i-se că contele Bobrinsky a plecat la Sibet în 30 Ianuarie c. e. însoțit de doi deputați ai dumei. Balmeșev și Dimitriev. Să spune că primministrul rus Sasonow a încercat să-l convingă a nu veni în Ungaria, căci va cauza neplăceri guvernului rusec. Bobrinsky e eschis din Austria din cauza că a comis lesă-malestate față de împăratul austro-ungar și e urmărit. Luarea e curioasă, ce se va întâmpla? Va veni în adevăr contele și oare nu va fi arestat în Ungaria? Se va vedea în curând.

ȘTIRI

— 22 Ianuarie 1914

Știri din România. Pentru a serba în mod demn ziua Unirii principatelor române (24 Ian.) »Soc. ortodoxă a femeilor române« a lansat următorul apel: »Soc. etatea ortodoxă națională a femeilor române, în înțelegere cu I. P. S. Mitropolitul Primat a luat inițiativa ca ziua de 24 Ianuarie c. e. ză mare, în care s'a realizat definitiv Unirea Principatelor Dunărene: Moldova și Muntenia să se sărbătorească cu o mare solemnitate. Această sărbătoare a renașterii Neamului Românesc, merită anul acesta o deosebită atențiune din partea patrioților români, fiind întâia serbare dușă minunatele rezultate dobândite în campania din 1913. Scopul fiind măreț din punct de vedere național și patriotic, societatea invită pe toți iubitorii de patrie, buni creștini și buni români, de asemenea pe toate autoritățile constituite militare și civile să binevoiască a participa la Tedeum-ul ce se va oficia la Sf. Mitropolie Vineri 24 Ianuarie la orele 11, jum. din.

— Liga Culturală, secția București va comemora și în anul acesta în mod deosebit ziua de 24 Ianuarie printr-un festival la Atenoul Român. Cuvântarea ocazională va fi ținută de d. N. Iorga, profesor universitar. Vor urma apoi declamații, muzică vocală și instrumentală. D. na Veturia Triteanu, care a promis binevoitorul concurs, va cânta »Cântecul ardelenesi«.

— Anul acesta, împlinindu-se 25 ani dela moartea lui Eminescu, un grup de intelectuali și artiști pregătesc în mod deosebit comemorarea acestei date.

Pentru noul edificiu al școlii comerciale din Brașov contribuțiile continuate în mod îmbucurător. »Rev. Economică« ne aduce știrea, că până la 31 Ian. n. au intrat contribuții dela 23 de institute 15.600 cor., dela 6 profesori 2700 cor. și dela 24 foști elevi 7000 cor. — la o altă o sumă de 25.400 coroane.

În administrația ziarului nostru am primit de asemenea o contribuție de 10 cor., dela d-l V. S. Hossu, jude de tabă I. r. Cluj.

În același timp am primit și o scrisoare, în care se dă expresie unor nedumeriri, — cari poate nu vor rămânea fără răspuns dela local competent. Iată conținutul acestei scrisori, pe care ținem s-o publicăm în întregime în interesul cauzei:

»Sunt nedumerit în chestia colectei pentru zidirea noii școli noastre comerciale din Brașov. Vreau să contribuți și eu și vor să contribuie și alții cu obolul lor, căci este vorba de o acțiune, care privește pe toți Români. Dar nu înțelegem de care școală e vorba? De școala cea de până acum, ai cărei proprietari sunt cei 2 bisericari gr. or. române din Șcheii și Cetatea Brașovului, reprezentate prin Eforia școlilor noastre centrale? Sau de o altă școală, nu cea de până a um, și nu a Eforiei școlare, ci a d-lui director actual al școlii noastre comerciale din Brașov: Arseniu Vlaicu?«

alé tuturor acelor cari văd în Cipriani un erou de legendă, vor crea guvernului o situație intolerabilă.

În realitate, Amilcar Cipriani e un erou de legendă. E cavalerul »fără seamă și prihană«, care se bate pentru toate cauzele drepte, care își pune curajul și spada la dispoziția tuturor cari l-o cer pentru o cauză sfântă, care în mijlocul gloanțelor și epedemiilor e războinicul milos, dornic să aline o durere, să facă o faptă bună.

Viața sa aventuroasă a început de la 14 ani. A intrat ca voluntar în Piemont ca să lupte împotriva trupelor austriace, sub a căror apăsare gemea țara sa. S'a bătut la Solferino și la Palestro cu curajul pe care îl dă deopotrivă sângele febrile al tinereții fragede și ardoarea urasă pentru fapte glorioase. Dar se pare că se simțea înăbușit în cercul de fier al disciplinei soldătești. Poate că renumele lui Garibaldi avea pentru dânsul o atracție irresistibilă. Fapt este că după un an de voluntariat, a dezertat și a trecut în tabăra lui Garibaldi, urmând pe acest erou în toate perigrinațiunile sale războinice.

Se afla în Egipt, în 1865, ca locotenent al lui Garibaldi, când izbucni în Alexandria teribila holeră, care făcea pustii înspăimântătoare. În timp ce boagați fugeau, luând cu dâ-

șil averile ce puteau duce, și săracii mureau de căpete, el își expună fără grija viața, ducând pe bolnavi la spital, îngrijindu-i, veghindu-i, consolându-i.

Der dezertarea sa în timp de războiu, i-a adus o condamnare la moarte în lipsă. Tânărul războinic, însă, n'avea vreme să se gândească la această severitate a legilor militare. El urma impulsului sale eroice trecut în Orient și s'a luptat în Creta pentru Franța. Cu acest preț a legat prietenie cu Flourens, cu care a venit la Paris, în 1868. Peste doi ani, când a izbucnit războiul franco-german, a luat parte la luptele asediului Parisului. Lupta ca un cruciat pentru aceea ce se zicea dânsul că e o dezrobire de despotismul amenințtor al prusacilor, din cauza căreia revoluția născută care nu poate suferi fără durere o invazie.

Der când au început scenele revoluționare ale Comunei, când poporul parizian se scuturase de vlagă și de lipsuri și ridicat împotriva slăbiciunii și răutății lui Napoleon al III-lea, cari înceau țara la peire, când imperiul începu să trezească în temerile sale, deschișăz creștaturii prin cari avea să se strecoare a treia republică, Amilcar Cipriani îmbrățășă cauza Comunei, n'ra în rândul federalilor, se bătă alături de ei, întru a apăra stărei de așediu și nu căzu decât atunci când rănit, nu

mai avea vigoarea să tină o armă în mână. În această împrejurare, fu arestat în Chatou, urde fusese rănit, și adus în fața Curții marțiale din Versailles, care îl condamnă la moarte. Totuși, s'a ținut seamă de serviciile ce adusese în timpul războiului și pe deasupra l-a fost schimbată în deportare în Noua Caledonie, unde a făcut zece ani de ocară.

În 1880 a fost amnistiat și s'a reintors la Paris. Dar oca n'ui potolise înfăcăarea revoluționară. De astădată, revoluționarișmul său luase un caracter mai științific, mai socialist. A luat parte la întrunirile publice ale proletarilor, a scris »Cetățeanul«, o carte de educație socialistă și revoluționară, s'a datat la arte caligrafice de rebeluna către forța publică, a făcut o lucr de în-historic și a fost expulzat din Franța, de unde a trecut în Geneva.

În 1881 a fost delegat să ia parte la congresul socialist din Roma. Deși nu ca asupra lui apăsă o pedeapsă cu moarte, că guvernul italian l'a implicat într-o conspirație contra statului, n'a avut nici o clipă de soavire. S'a des, și la Rimini, unde se năvuse și unde voia să vadă pe tatăl său, a fost arestat. Adus în fața judecătorilor din Ancona a fost condamnat la zece ani muncă silnică, pe cari i-a făcut la Porto Logana.

Dar renumele lui Amilcar Cipriani era acum tot așa de răspândit în Italia ca și în Franța. Condamnarea lui la Ancona a fost semnalul unei mari fierberii în straturile populare. Candidatura lui a fost pusă la Revoluția și Forți și a reușit; în tot timpul captivității sale a fost ales de 9 ori deputat, dar tot de atâtea ori »legerea sa a fost anulată. După opt ani de ocară în Italia, a fost grațiat și atunci s'a reintors în Franța, unde i s'a îngăduit să stea.

Der eroismul, la unii oameni, trăește tot atâta timp cât și viața lor. Când în 1897, s'a declarat războiu între Turcia și Grecia Cipriani, ca un nou Byron, a intrat în rândurile armatei grecești și s'a bătut împotriva turcilor. Și în acest războiu, ca în toate la cari luase parte, cavalerul »fără seamă și prihană« căuta să ușureze suferințele populațiilor bătute de grozăviile războiului. Într-un rând, intrând într-o căsuță pe care bombardarea o dărâmasese, găsi un copilăș, care plângea ghemuit într-un col, înfricoșat, părăsit poate de părinții săi fugari sau ai cărui părinți erau poate morți. Cipriani îl luă în brațe și-l duse cu sine, în dorința să-l scape de la o moarte sigură și să-l dea cuiva în îngrijire căci el, soldatul, nu putea veghea asupra unui biet copilăș. Dar nimeni nu voia sau nu putea să-și oare asemenea sarcină.

În cele din urmă, măhnit și neștiind ce să facă, prezentă copilășul diadocului Constantin, azi regele Greciei, și-l spuse că-l aduce un troleu care intră în îngrijirea statului grecesc. Și diadocul li luă. Rănit la Domocoș, n'a mai putut lua parte la lupte și după terminarea războiului, s'a reintors în Franța, unde a scris la ziarele socialiste.

Acuma, Amilcar Cipriani se află în departamentul Var, bolnav. N'a făcut nici un gest pentru candidatura sa din Italia. Dar pretenții săi vor cu orice preț să revizuiască procesul din Ancona, să-i redea drepturile politice, să forțeze porțile parlamentului. Lăsa es ca pe un triumfător spre marea și mări și furie a deșmanțelor săi.

În Italia populară e un entuziasm de nedescris pentru izbândă acestui erou. Caracteristic este că și-au dat votul pentru dânsul cetăț. ni: din chiar marea burghezie, cari admiră într-nsul pe bătrânul ilustru romantic și cavaler.

Rămâne acuma numai chestia validării alegerei sale. Se crede că de astă dată Cipriani va învinge și că va fi validat. În tot cazul, el a reperutat un triumf, care îl reabilitază mai bine decât orice sentință oficială.

A/

Vedem că se lansează apeluri și se publică chiar concurs cu premii pentru planurile de zidire ale noii școli comerciale...

Vrem să știm, dacă va trece edificiul cel nou în proprietatea acestui domn? Dacă va fi o altă școală acolo în locul celei de-acum? Mai vrem să știm, că oare Eforia școlară din Brașov are nevoie de paralele pentru zidirea unui nou edificiu al școlii sale comerciale...

Dacă însă d-l Ars. Vlaicu este acela care-și comandă un edificiu școlar pentru o școală a sa, pentru astfel de gusturi particulare ale acestui individ — nu avem parolă... și dacă nu mă înșel nici »Solidaritatea» nu și-a lansat apelul către bănci pentru o școală a d-lui Vlaicu...

Vrem să fim dumeriți, ca să știm ce ne facem.

Pentru monumentul lui Aural Vlaicu am mai primit — prin Casa de păstrare »Sebeșana» din Caransebeș — suma de 4564 cor., care s-a colectat, la inițiativa d-lui Nicolae Gavrilă, din prilejul alegerilor congregaționale, ținute în 18 Nov. 1913 în Obababistra. Au contribuit următorii: Dr. Alexandru Murariu avocat și George David notar câte 5 cor., Nicolae Gavrilă învățător, Fischl Geza negustor, Graf N. negustor, George Popovici preot, Tormai Dezső prim-pretore, Ioan Dobru magistru silvanal, G. Francescu învățător, Const. Sfetea of. de bancă, Virgil Musta preot și Fronhofer Lelzi notar câte 2 cor. Ion Popovici, Ștefaniga Virgil învățător, Petrișiu Rădoi preot, Mon Bogariu econom, Ioan Turean preot, George Adam preot, N. Ioane cu preot, Romulus Țițoiu econom, Poliak M. negustor, Macsim Anghel notar, D. Căluțiu econom câte 1 cor., Petru Bohariu teolog abs. 60 fl., și mai mulți alegători din com. Mărul 4 cor. 4 fl.

Limba certificatelor școlare. În organul școlar a ministrului de culte și instrucțiune publică, »Néptanítók Lapja» s-a publicat acum de curând ordinațiunea dată sub numărul 4905/913, prin care ministrul de culte și instrucțiune publică, aprobând formularul prezentat din partea consistoriului mitropolitănesc gr. ort. român din Sibiu, admite ca certificatele despre absolvirea școlii școlare elementare să fie elaburate în două limbi: ungurește și românește, punându-se textul românesc lângă cel unguresc.

Himen. D-na Luizica Bena născ. Viciu și domnul Angel C. Bena, funcționar »Albina», căsătoriți.

D-șoara Elena Lup și d-l Vasile Stoicaneș, candid. de preot și învățător, Făgăraș—Șona.

Numire. Ni se scrie: D-l Băiu Crăciun, originar din Zarnesti, inginer silvic regesc la pădurile comunei școlare, biserică și grăntărești din comitatul Sibului cu sediul în Sibiu, a fost numit de ministrul ungar de agricultură profesor la școala de stat specială de brigadieri silvici din Király halom lângă Seghedin.

Societatea de gimnastică și sport »Solmilc» din Sibiu invită la petrecerea cu joc de cărăjuză Miercuri în 11 Februarie s. n. 1914 în sala dela »Gesellschaftshaus». Venitul curat e destinat pentru fondul societății.

Mulțămintă publică. Pentru biblioteca populară din Dumbăru au mai intrat donațiuni dela: d-șoara Speranța Dogariu, d-l Jude în retragere Petru Pop, d-l teolog Valer Crișan, d-nii studenți în teologie Liviu Brănzeu și Teodor Bunea, d-l Ioan I. Ciurcu librar, d-l Petru P. Bacășu librar, parohia gr. cat. Brașov.

Primească marinimosii donatori sincerile mulțăminti dela consătenii mei Dumbăreni și dela subscrișii — L. Popa major în retragere.

Perechea regală a Angliei, după cum află »Figaro» din izvor domn, va pleca în 28 April în Franța. Timp de 3 zile va rămănea în Paris, de unde va pleca apoi la Viena spre a vizita pe Săverrenul nostru.

Știri mărunte. Se anunță din New-York că despre submerinul »E II» care pășise de vreo săptămână prin Washington, nu se mai știe nimic. Se crede că s'ar fi scufundat.

Praterii din Oradea, — urmând exemplul celor din Pesta — au hotărât urecarea »prețului pânai cu 2 fl. la chilogram.

Inmormântarea lui Dr. Nicolae Oncu.

Arad 2 Februarie.

În cimiterul comunei Rîșca își doarme, de Sămbătă, somnul de veci Nicolae Oncu, care cu 70 de ani mai înainte văzuse mai întâi lumina zilei în această comună din Munții-apuseni. Fiul de țaran, care la căți-va ani după vijeliile anului 48, plecase la Beiuș unde prin studiile începătoare și-a tăiat drumul spre lumină, pentru ca mai târziu să ajungă printre fruntașii neamului — Istovit de greul muncii și al anilor, și a luat de trei zile locul de vecinică odihnă, în cimiterul comunei sale natale, care își deplânge acum nu numai pe fiul ei, ci pe un fiu al întregului neam românesc.

Din Austria, unde-și dase sfârșitul, osemintele lui Nicolae Oncu au sosit în gara Aradului, Vineri seara, de unde, cu un tren special comandat de institutul »Victoria», cociugul și-a continuat în ziua următoare drumul spre comuna Rîșca, unde se adunaseră o mulțime de persoane și delegațiuni, ca să și ia ultimul adio dela cel plecat în lumea eternității. P. S. Sa episcopul Aradului era reprezentat prin protopopul Bradului V. Damian, institutul »Victoria» din Arad prin mai mulți funcționari în frunte cu directorul Sava Raicu și vice-președintele Roman Ciorgariu, gimnazialul din Brad prin directorul Ștefan Albu, »Crișana» prin directorul O. Coma, apoi o mulțime de fruntași intelectuali și popor. Dintre rudeniile apropiate ale defunctului am observat pe d-l Dr. Nerva Oncu avocat în Baia de Criș, Letiția și Victoria Oncu măr. Rîșcuța, fiul și fiicele sorei răposatului.

Serviciul divin a fost oficiat de d-nii Roman R. Ciorgariu asistat de d-nii protopopi: Vasile Damian, Procopiu Gavulescu Mihail Lucea și mai mulți preoți. Răspunsurile liturgice au fost date de corul seminarial din Arad. Defunctul a fost parentat de P. C. S. părintele Ciorgariu cu o pătrunzătoare cuvântare, în care după ce a arătat zelul cu care și-a făcut Nicolae Oncu studiile medii în Botoș, Lugoj, Oradea-mare, iar mai târziu studiile academice la universitățile din Viena, Bruxelles și Paris, — trece la activitatea dezvoltată de dânsul după stabilirea sa ca avocat în Arad, unde se pune în fruntea tuturor mișcărilor culturale, sociale și economice ale neamului. Pe teren bisericesc a muncit cu mult zel ca președinte al comitetului parohial iar mai târziu ca membru în Consistor și ca deputat sinodal și congresual, iar pe teren politic a luat parte la luptele din congregația comitatenească și ca deputat dietal.

Între lacrimile tuturor, dangăte de clopot și accentele duioase ale corului, osemintele defunctului au fost apoi lăsate în groapa, de unde nu mai e întoarcere. Fie-i odihna lină.

Din Brașov și țara-Bărscei.

Concertul reuniunii de cântări.

Aflăm cu plăcere că harnica noastră reuniune de cântări de sub conducerea neobositului maestru G. Dima și a fixat primul său concert în noul an de activitate pe ziua de Mercuri 5/18 Februarie a. c. La acest concert vom avea plăcerea să salutăm în mijlocul societății noastre pe unii dintre cei mai distinși cântăreți ai neamului, cari își dau concursul lor prețios la acest concert. Sunt d-nele Lucia Cosma, Ana Dr. Heraru și d-l Folescu.

Programul acestui concert, care se da cu concursul capelei orașului, îl vom publica în unul din nr-ii viitori.

Vârsta alegătorilor pentru cameră trebuie stabilită în mod amănunțit pe baza unui ordin al ministrului de interne. Pentru a satisface acest ordin organele subalterne ale poliției vor adresa întrebări celor vizati. Aceasta ca să se știe.

Pentru masa studenților români din Brașov, au intrat:

Pe lista de colectă nr. 89 (Colectant Vasile Bucur din cl. III. gimn.) George Lincu inv., Cristian 1 cor., Virgil Pop preot, Cristian 2 cor., Văd. Iuliana Bucur Cristian 1 cor., Aurelia Lincu, Cristian 20 fl. Suma 420 cor.

»Ajutorul» institut de credit Șeica mare 30 cor.

Primească marinimosii donatori sincerile noastre mulțăminte. — Direct școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.

Un individ, care s'a prezentat în Brașov sub numele de »prințul Spiridonov» și a încercat să colecteze bani de la mai mulți fruntași români sub pretext că venind cu trenul dela Viena li s'a furat un geamantan cu obiecte în preț de 15.000 ruble, a fost arestat erl de poliția din Brașov, dovăduindu-se de un escroc ordinar. În nrul de mâine vom scrie mai pe larg despre acest aventurier.

Din cercurile tinerimei noastre.

— Adun. gen. a Clubului sportiv. — Un apel. —

Cluj — Ian. 1914.

Clubul sportiv al tinerimei române din Cluj și a ținut adunarea generală în 24 Ianuarie a. c. pentru alegerea noului comitet. Deja înainte de deschiderea ședinței, membrii dovedeau un viu interes și la ședința au luat parte în număr complet. Ședința a deschis-o directorul administrativ d-l Dr. Sever Dan și după raportul secretarului, d-l Gavril Deac, a urmat alegerea noului comitet.

Comisia de candidare nu a candidat pe președinte, deoarece tinerimea universitară își avea candidatul în persoana d-lui director Dr. Amos Franca, care înainte de asta cu zece ani (1904), dase primul impuls moral și material tinerimei, pentru înființarea acestui Club. Tinerimea l-a ales de președinte cu unanimitate. În jurul de onoare: președinte cu unanimitate d-l Dr. Iuliu Pordea; membrii al juriului: d-nii Dr. Ștefan Morar, Dr. Aurel Socol și Anton Mandel; vice-președinte: Dr. Simion Nemeș și Ioan Prună; director administrativ: d-l Dr. Sever Dan; secretar: d-l Gavril Deac; casar: Petru Perian; controlori: Dr. Laurian German și Dr. Valentin Drăgan; președintele secțiunii de scrimă: Dr. Petru Vlad; referent: Mircea Prișcu; președintele secțiunii de aparate: Dr. Simion Nemeș; referent: Pompeius Vodă; președintele secțiunii de trântă și box: Tarcvin Prișcu; referent: Lazar Isac. Președintele de tras la tir: Romeo Dan referent: Cornel Băiu; membrii comitetului: Fabiu Sângioan, Stanca Domi, Ilariu Nemeș, Leonida Șerban, Traian Nicolin, Coriolan Partac, Octavian Neage, Alexandru Pop Octavian Meroș, Dr. Ruseu Octavian, Dr. Ignomiu Stoichița, Eugen Nicoara, Vasile Sava și Dumitru Nicolae.

Membrii clubului de prezent se trenează: la aparate, tântă, box și fac scrimă. Un club înființat pe principiile cele mai moderne, cu diferite secțiuni, are neapărată lipsă de un sprjin material, care se urcă la aproape 15000 coroane. Aceasta este o sumă pe care din puterile sale tinerimea nu o poate aduna. Suntem siiiți așa dară să apelăm la un larg și binevoitor sprjin din afară. Ori-ce început e greu: greutatea mare ale începutului ne stău și nouă în față. Publicul înțelegător are o daturintă morală, credem să ne sară în ajutor.

În nădejdea aceasta, muncind în tăcere, dar cu atât mai cu rost, așteptăm sprjinul, de care ne vom și arăta demni. Gavril Deac, secretar Clubului.

Litere, arte și științe.

Axente Banciu: Cum vorbim și cum ar trebui să vorbim românește.

Care-cari.

(Urmare.)

În legătură cu limba scriitorilor de dincolo — ni se impune să vorbim mai pe larg despre chestiunea formei literare a pronumelui relativ care, la plural cari. D-l Banciu a pus-o și a rezolvit-o: ne propune adică să abandonăm forma pluralului cari și s'o înlocuim cu a singularului care. Această »pe motiv», că d-l I. Slavici a arătat că »poporul nu cunoaște această formă (cari) și că ea este fabricată de cărturari» (Banciu pag. 45).

Dacă e fabricată de cărturari este fabricată de multă vreme, de cel puțin 200 de ani, dacă îi credem d-l M. Gaster, care o atestă în glosarul și în gramatica Cretomatiei sale. Fascicola Dicționarului Academiei, care să cuprindă acest cuvânt, încă n'a apărut. Dară principiul formulat de d-l slavici și admis și de d-l Banciu, nu este admisibil. Căci atunci ar urma, ca numai acele forme ale limbii să fie privite de forme literare, cari se găseșc și-n limba populară. Și-atunci ar trebui să radem dintrodată tot ce-a creat genul marilor noștri poeți și prozatori. »Poporul» își

are limba sa »poporală» — dacă voii el are chiar și o limbă a sa literară — care însă nu este identică, nici în forme, nici în lexicon, cu limba literară a întregului popor. Aceasta este a intelectualilor și la crearea, stabilirea și îmbogățirea ei contribuie dela o vreme aproape numai »scriitorii», cari au mai aparțin clasei inculte a »poporului», deși dacă s'au ridicat din aceasta, în mod indirect, prin ei, și poporul își dă contribuția sa, dupăcum și-o dă prin colecțiile de literatură populară. Dar dupăce limba literară și-a stabilit odată morfologia, formele sale, limba poporului care și le schimbă mai departe nu le mai poate înrui ușor.

Dar chiar dacă forma cari e »fabricată» de cărturari — noiam zice mai stentăție, că s'a format prin analogie — ea s'a format de sigur din necesitate. Și înainte să decidem abandonarea ei, trebuie să întrebăm pe creatorii limbii literare, pe poeții și prozatorii noștri. Numai dupăce o vom găsi în operele acestora vom putea decide abandonarea ori păstrarea ei.

Luăm de mărturie întâi pe Eminescu cu poezia (ed. I. Scurtu) și proza sa. Va urma apoi un șir de cității fără nici o explicare. Încheierile le vom face la urmă.

... acel colu ciudat de barzi, care-ncearcă... să devie cumulari.

Panglicari în ale țării. care joacă ca pe funil. Când vedem că toți aceia, care vorbe mari aruncă.

Eminescu. Articole politice (Minerva): lefle, pe care le ia dela contribuțiilor (pag. 96) Statele acelea, cari au cultivat-o mai mult (p. 82) de cătră bărbat, cari... nici n'au s'adiat (p. 85) literaturii mai însemnate. cari... se pot număra (p. 85) relele, cari răsăr din dezvoltarea (p. 85) discursuri, cari i-au schimbat sentimentele (p. 87) a celor roșii, de cari Tara e plină, de cari Mold va a... lucruri, la cari nu cerem răspuns (p. 88) scoate obiecte, cari au o înzețită... valoare (p. 91) confrății, cari până acum (101) etc.

G. Coșbuc. Balade (Socec): La red, cari omoară poporul (p. 71). Toți, cari vin la noi în casă (p. 95). C. regii, cari porniră războiul la Sfântuloc (p. 132).

Maioreasa. Critice II. (Minerva): Românii culti, care sprjiinesc scrierea academică (p. 8) cuvintele speciale, în care li păstrează (p. 24). Noi, cari am fost conduși (p. 124). Acele cuvinte, care în grecește se scriu (22). Noi, cari nu mai avem (22).

Delavrancea: Liniste (Socec 1911). Cei cari rămăseră în șea (p. 155) niște capote culte și severe, pentru cari nimic nu era străin (p. 161). Auziam vorbe, pe care le prindeam (p. 172 rând 12 de sus). Pasările, cari se ceatau (172, 13 de sus) străchinile, cari odorăgeau (172, 14) papuci, cari se fărșiau (172, 15).

Caragiale. Schițe nouă (Buc. 1910): care mănuși, care mulțumiți, toți înrăjați (p. 91) mai multe hărții, între care și un cec (p. 179). Monete (Minerva 1908): altare antice, pe care se ard ofrande (p. 22) bravilor săi Ploșteni, cari au știut... să se sacrifice (p. 22) niște reforme, pe cari le reclamă spiritul progresist (p. 22) am părinți, cari m-așteptau (p. 23) două șiruri de brazi, cari av au la spate (p. 28) cercuri diverse, cari i sunt... familiare (p. 39) acestei mulțimi imense de varii cunoștințe, pe care știe să le cultive (p. 39).

Oaobescu. Opere II (Minerva): Toți scriitorii de merit, cari au dobândit un nume laudat (p. 43) două elemente destinate, care i-au făcut a fi prețioși (p. 43) în mintea celor cari cer satisfacțiuni (p. 354) toate aceste nume, pe care le-am îngămădit (p. 354) fafte iz ate pe care le au covârșit (46) zicere, care n'au altă virtute (47) lit. rații, de ca e vorbirim (47) hărții desfășurate, pe care se citeșc (57) pe alții, care nu se aflau (160) toate acele serieri, care... (193) limbile orientale pe care le cultivase (217) cuvintele următoare, în care... (281).

Iorga: Oameni cari au toat (1911): Meni dezgoliți... dintre cari se desfac răuri p în locuri care se zic... guri (p. 201) pe la atăya alții, pe cari credem în stare (208), adunase cântece și balade din Bucovina, pe care le-a tipărit (208) trairul acestora, cari mai aveau zile (202) o prețioasă, cari au drept »o aștepte (21) scrișori, care și strâng inima (205) pagini, care nu sânt (205), acelea, care nu sânt (205) paseri, pe care le știe anume (209), chestiile, pe care (200).

Anghel — Iosif: Ciresul lui Lucules. (Minerva 1910). Câte altele în cari să creadă și lăra de cari să nu... (p. 45) frumoaselor, cari de sigur (45) o ceată de prietini, printre cari și un arheolog. (45) am luat laurarii cu noi, cari pe acolo sunt vestiți (46). Cred în lucrurile, ce mă-mpresoară și cu care trăiesc (48), Vitrinele, în care dorm figurinele... pe care le-au patinat veacurile (49) dureri, care astăzi nu mai sunt (49) comorile, pe care va fi stăpână (193) îngerași, care întind arcul (209) zidurile, care povestesc (212).

Cazaban: Intre femeie și pisică. (1913). Țineau marginea dealurilor de zăpadă, care păreau valuri uriașe de spumă de mare, pe cari le-ar fi încremenit etc. (118) noi eram cel dintâi, cari deschideam... (118) de acei, cari (118) două mărtoage, cari ne tărășeră (118) alte merite, cari o pun (130) oșni, din cari pornește; al hoiturilor, cari înina ospătează; ghiarele ascuțite, cu cari e gata (p. 132).

Săvoeanu: Crâma lui Moș Precu. (1905) Conversațiile nerode, în care e vorba (p. 198). Din fluturii, cari se rotesc (p. 199) pănuși, prin care se izbeau (73) izbitturi surde, care vltau (123) doi săteni, cari treceau (120) sălci, care se zbăteau (162) umbrele vechi, care s'au sbruclumă (166) focuri albe, care alergau (192) parfumul otrăvit al crinilor cari atârna plecați (204).

V. Eftimiu: Ave Maria. (1913). Spirite, pe cari le vei însoți (p. 84) rubrica veselă a ziarelor, cari plătesc (84) niște marinari, cari vor... (105)

A de Herz: Buricul (1914). Câteva fete, cari n'au lodonic (33). Sunt fete, cari n'asteaptă decât asta (140) femeile, cari nu cer dragoste cu scrișori (151).

O Goga: (Tribuna 1910). Parfumuri ieftine, cari m'au deșteptat. Placarde roșii, cari li vesteșu numele. Acel, cari ne omoară credința.

Acum constatările: Cinci scriitori dintre cei mai buni cunoscători ai limbii noastre (Măiorescu, Odoobescu, Caragiale, Delavrancea, Iorga) întrebunțeau la plural amândouă formele. Ei sunt atât de nesiguri, care din cele două forme e cea corectă, încât, pe aceeaș pagină, ba chiar în aceeaș propoziție cari stă alături de care. Aceasta inconsecvență dovedește un lucru: Deoarece toți scriitorii amintiți întrebunțeau forma cari și la plural, ei au simțit necesitatea (limful lor de limbă le a dictat s'o facă) diferențierii formei pluralului de a singularului și — ori că s'a fabricat acel cari prin analogie după taro—tari, mare—mari, cel—cei, acest—acești, acel—acei, ori că limba literară mai veche l'a trecut celei de astăzi — au întrebunțat deci forma cari. Eminescu a întrebunțat aproape exclusiv numai cari în articolele sale e (proză)!!!

Ca s' putem stabili cu siguranță fazele luptei între cele două forme, ar trebui să facem o cercetare specială, care să pună un deosebit pond pe: statistica cazurilor (procentua) și să urmărească lupta cronologic, dela scriitorii mai vechi încoace până a cei mai tineri. Pe baza citatelor noastre noi nu putem stabili evoluția numai în chipul următor.

Odoobescu are mai des care decât cari; însă el este totodată scriitorul, care înconjură mai des formele acestea înlocuindu le cu »ce». Insa Eminescu are aproape exclusiv cari.

Delavrancea mai des cari. Iorga mai des care, Caragiale mai des cari și ca e Slavici exclusiv care, Brătescu-Voinești exclusiv care, Săvoeanu și Anghel—Iosif mai des care, Cazaban, Gog, Herz, Eftimiu: cari. Evoluția constă deci din două stadii: I. care — cari, II. cari adică scriitorii mai bătrâni au și care și cari cei tineri: cari.

În poezie: Eminescu întrebunțea ză care; Coșbuc: cari; Iosif: care; Eftimiu: care și cari; mulți poeți și Goga: ce. Evident că alegerea formei este condiționată de ritm și rimă.

Corcluzii. Ne găsim în fața unui caz dintre acele rare cazuri, când alătura de poet și povestitor poate vorbi și hotărî și filologul, mai ales când scriitorii cu operele lor li îndreptătesc la aceasta, când ei deci nu fabrică ci crede că întrezărește numai încetărețirea definitivă a unei forme și luându-și rolul »domnului, care intervine» cere o cât mai grabnică votare a împăunătorilor. D-l Pauciu propune respingerea lui cari, eu propun împăunătorirea lui și las să ajungă lucrul la vot. Numai păcat că se conchiamă o »constituantă», care au-și pierde vremea cu încetărețiri și biții descăli vor trebui să mai aștepte. Ori ne sare cumva în ajutor d-l I. Gorun, care »știe românește» mai bine decât noi? (Va urma). Dr. Al. Bogdan.

Proprietar: Tip. A. Muresanu: Branice & Comp. Redactor responsabil: Ioan Brutea.

Mulțămintă publică.

Cu ocaziunea producției declarate muzicale împreună cu dans, aranjată de »cercul conferențiar» al învățătorilor români gr. or. din Săceș Joi în 26 Dec. 1913, în folosul fondului propriu și al bibliotecii, au binevoit a contribui cu oferte și suprasolviri următorii P. P. Do ni; Arghr. Beldu București și Stroe Beldu câte 17 cor. 60 fl. Moise Ciuta Satulung 6 cor., Octavian Sianțon par. Cernatu 5 cor., Nicolae Ciuta Satulung 3 cor. 70 fl., Dr. Ioachim Ciurea 3 cor. R. Odor 2 cor. 60 fl., Petru Peuric și I. Gergulj câte 2 cor., Dr. Voicu Nițescu. Dr. Cost. Papuc și I. Sporea câte 1 cor. Ioan Nițescu 80 fl.

In total s'au incasat 517 cor. 58 fl. din cari subtragandu-sa spesele de 216 cor, 90 fl., rezuta un venit curat de 300 cor. 68 fl., Tuturor acestor marimoiși Domni, precum și acelor, cari au binevoit a participa la petrecere, le exprimăm cele mai vii mulțumiri,

Totodată ne împlinim o plăcută datorință, aducând și pe calea aceasta călduroase mulțumiri stimatelor D-șoare Irina Petric și Eugenia Lepedeau precum și stimatilor colegi N. Cârstea G. Fătuleț, V. Cranga, I. Dima, R. Cosma și C. Iencica pentru valorosul concurs ce ni-au dat.

Satului 12 Ianuarie v. 1914. In numele cercului conferențiar

S. Luca V. Ivan N. Lepedeau
prez. secretar. membru.

Fără capital

și nici un risc poate ori ce persoană în ori ce poziție socială să câștigă zilnic 5-20 coroane prin vânzarea de hârtii de valoare de lezuri permise de lege cari sunt notate în Monitorul Bursel oficial al Budapestei pe un o Casă de Bancă veche și renumită.

Oferite sunt a se adresa către

Effectenbank V. Budapest,

8-12

Cutia postală Nr. 78.

THEXTRA

cel mai fin extract de ceai fluid
Bun și ieftin.

Indispensabil pentru sport și economii
Se capătă la I. L. A. Hesshaimer, Victor Schreiber, Brüder Fleischer, Julius Teutsch, drogerie, Alfred Kammer, Karl Irk's succesorii, Heinrich Petersberger, N. Grădiuar, Coleșa & Pană, Seewaldt suce 2-52 E. Mönich etc.

Cețiți și răspândiți
„Gazeta Transilvaniei”

Ștofe de rochi
Barhent.

Boa de blană,
Manșoane

recomandă cu preț ieftin
Fritz Prediger.

49-100

Strada Porții

SAMUEL LIPOT

Cel mai mare magazin în Ardeal de
haine gata pentru bărbați, băieți și fete.

Brașov, Târgul Inului 31-33 (Palatul Czell).

Mare ocasiune de a cumpăra.

Toată marfa din prăvălie se vinde cu prețurile de fabrică, cât va ținea depositul, fără obligament de a cumpăra.

Reuniunile au favorul de prețuri scăzute.

Ori și ce concurență eschisă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„TRANSYLVANIA”

bancă g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)

recomandă încheierea de

Asigurări pe viață

in condițiunile cele mai favorabile.

Pentru prețuri și învătători români gr.-or. dela școlile profesionale avantajii deosebite.

Special de remarcat sunt combinațiunile următoare:

Asigurări mixte cu restituirea întregă de 3% garantată.

Asigurări de pensuni simple și combinate cu asigur. unui capital

Asigurări simple și mixte cu participare la câștig de 0%.

Asigurări mixte cu plățirea necondiționat de 2-ori a capitalului

Asigurări de foc

d. asemenea foarte ieftine.

Dela existența „Transylvaniei” s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viață	Cor.	5,458,869,48
Pagube de foc	„	5,456,645,67
Sumele asigurate pe viață erau cu finea anului 1911	„	11,740,710--
Asigurări de foc	„	133,667,241--
Capital de fondare și rezerve	„	2,603,400--

Informații și prospecte se dau gratuit prin direcțiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, și Cluj și prin toți agenții din comune.

Agentura principala pentru Brașov se află la d-l
H. Herman, Strada Porții Nr. 51.

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

AVIZ! Am onoare a aduce la cunoștința On. public că mi-a sosit pentru

Sesonul de toamnă
cele mai moderne stofe și modeluri

21-50

Cu toată stima:

Gergely Sándor,
croitor de dame.

BRAȘOV, Târgul Inului 28

Piept de miel

se capătă în fiecare zi proaspăt în restaurantul la

„Sfatul vechi” (Alten Rathaus)

Târgul Grâului Nr. 3. Telefon Nr. 581.

Prețuri potrivite, bunuri excelente, odă curate, serviciu solid. Odă separate pentru societăți mai mari și mici.

Cost în abonament cu cărțile 20% scăzământ după lista de bucate. Bucătărie excelentă ardelenască. Lunca căpălnă de miel cu tarhon, porțiune 60 bani.

De o cercetare numeroasă se roagă

HANZ RÖMER
birtaș.

1-6

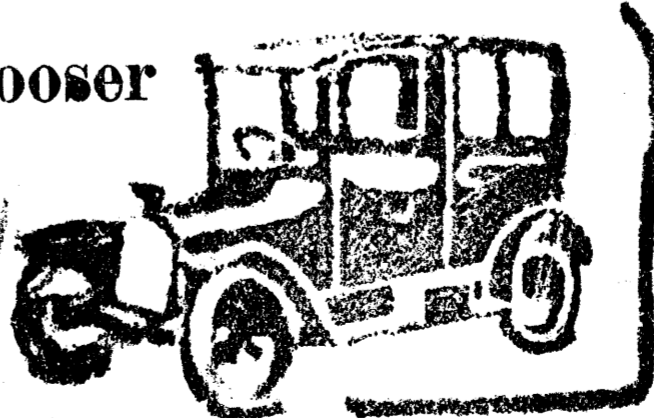
Automobil de inchiriat

pentru curse mai mici sau mai mari la

Mihail Mooser

BRAȘOV,
str. Porții Nr. 39.

Telefon 351.
14-50.

A V I S.

Cusătorese pricepute pentru albituri de bărbați și fetițe pentru instrucție se primesc la

FRANZ GROSS,
fabrica de albituri, Str. Porții nr. 41

stofe de modă

la el cu cele englezești și franțuzești, producție proprie, recomanda

Fabrica de Postav din Brașov

WILHELM TELLMANN & COMP.

Magazin de vânzare.

strada Hirscher no. 16.

Se află circa de 500 mostre resturi.

Anunțuri

primește Administrațiunea Gazetei Transilvaniei cu prețurile cele mai MODERATE.

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei”,
se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.
Administr. „Gazetei Transilvaniei”.